

ANG

Pahayagan ng Partido Komunista ng Pilipinas
Pinapatnubayan ng Marxismo-Leninismo-Maoismo

Bayan

Bolyum LII Ihap 1
Enero 7, 2021
www.cpp.ph

EDITORIAL

Namamangpangan nga hiluagan nga represyon ha tahub han "kontra-terorismo"

Hadton katapusan han Disyembre 2020, gin-anunsyo han Anti-Terrorism Council (ATC) ni Rodrigo Duterte nga pormal hini nga "ginbansagan" komo "terorista nga organisasyon" an Partido Komunista ng Pilipinas (PKP) ngan an Bagong Hukbong Bayan (BHB). Ginhimo ini nga pitad subay ha Anti-Terrorism Law (ATL) nga paspas nga ginsabalaud ni Duterte hadton Hulyo 2020.

Malisyoso ngan waray basaranan an "pagbansag" ng ATC kontra ha PKP ngan BHB. An PKP ngan an BHB mga rebolusyunaryo nga organisasyon nga nagsusulong han pakigbisog para ha nasyunal nga katalwasan. An armado nga pakigbisog han katawhan Pilipino maiha na nga ginkikilala han lokal ngan langyaw nga mga institusyon, organisasyon ngan gubyrno komo lehitimo nga nakikigbisog kontra ha langyaw ngan lokal nga panraraugdaug.

An mga rebolusyunaryo nga armado nga pwersa hugot nga nasunod ha mga pansakob nga mga pag-surundon ngan mga internasyunal

nga makatawo nga balaud nga nagpoprotehir han interes ngan kaupayan han mga sibilyan. Mahugot nga naninindugan an Partido ngan BHB kontra ha terorista nga panraugdaug kontra ha diri armado nga katawhan.

Ginhimo han ATC ini nga pitad bisan kun waray pa nahuhusgaran an diri mamenos ha 30 nga reklamo nga iginsalawad ha Korte Suprema nga nagkikwestyon ha ATL. Ginkikwestyon gihapon han pira nga mga ligal nga eksperto an pagkaso hin "terorismo" kontra ha Partido ngan BHB nga sigon ha ira "rebelde" ngan diri "terorista" tungod ha

katuyuanan hini nga ibagsak an naghahadi nga gubyrno ngan saliwnan ini han demokratiko nga gubyrno han katawhan.

Bisan man kun ginduduon han malisyoso nga pagbansag ilarum han ATL, diri an Partido ngan BHB an pinakatarget hini nga mga pitad ni Duterte. Tungod kay daan na nga iligal ngan diri ginlulupgop han balaud han reaksyunaryo nga gubyrno, an PKP ngan BHB waray katuyuanan nga iligal nga poyde maapektuhan hini nga pitad.

An tinuod nga target han mali-syoso nga pagbansag kontra ha PKP ngan BHB amo an ligal ngan diri armado nga mga nasyunal-demokratiko nga pwersa ngan an hiluag nga ranggo han progresibo ngan patriyotiko nga mga organisasyon, *party-list*, unyon, tagapagpanalipod han tawhanon nga katungod, mga NGO (*non-governmental organization*) ngan indibidwal nga aktibo nga

nakontra ha tiraniya. Gin-amin han mga nangunguna nga opisyal ni Duterte nga madadabi hini nga pitad an mga grupo nga gintatahapan nira nga mga "prente" han PKP ngan BHB. Hini nga mga naglabay nga bulan, butaray nga ginre-red-tag ini nga mga organisasyon.

Subay hini nga pitad, ginmando han gubyrno nga katinan an mga "bank account han PKP ngan BHB," nga makakaapekto, diri ha PKP (nga waray kwarta ha bangko nga pwede gipiton han gubyrno), kundi ha magkalain-lain nga mga organisasyon ngan indibidwal nga gin-aakusaran han gubyrno nga "nagpapadara hin pondo ha BHB."

Diri hirayo nga ha sakob han pira kasemana o bulan, gagamiton han gubyrno ni Duterte ini nga pitad para ha butad nga iligalisasyon ngan pag-ipit ha mga demokratiko nga katungod. Ha pormal nga "pagbansag" ha PKP ngan BHB nga "terrorista," an hin-o man nga akusaran nga mayda sumpay, nasuporta, nagsisimpatiya o nananalipod ha ira poyde kasuhan ngan sirutan ilarum han ATL. Gagamiton ni Duterte an tahob nga "kontra-terorismo" agud puypuyon an demokrasya ngan pa-

mingawon an ngatanan nga nakontra ha iya tiraniya.

Kinahanglan pursigido nga gumios ngan umato an ngatanan nga demokratiko nga pwersa kontra ha paggamit ni Duterte ha ATL para pugngan an mga demokratiko nga katungod ngan estado ligal. Gin-ee-nganyar han Partido an magkalain-lain nga pwersa, bisan adton waray kalabutan ha PKP o BHB, nga manindugan kontra ha paggamit han ATL para ha "pagbansag komo terorista" kontra ha PKP ngan BHB tungod kay ha diri maiha nga panahon madadabi an mga ligal ngan pampulitika nga katungod han ngatanan.

Nananawagan an National Democratic Front of the Philippines (NDFP) ha mga kasangkayan han katawhan Pilipino nga magpahayag kontra ha ATL. Sigon ha NDFP, mas nagigin imposible nga magka mayda hin erestorya pankamurayawan komo pamaagi ha pagsolbar ha mga gamot han armado nga sumpakiy ha Pilipinas.

Nananawagan liwat an NDFP ha katawhan ngan gubyrno han United States, European Union, New Zealand, Australia ngan United

Kingdom nga magyakan kontra ha sayop nga pagbansag ha PKP. Gin-insister liwat hini an pagtanggap ha ngaran han PKP ngan BHB ha "listahan han terorista" han US ngan pira nga langyaw nga gubyrno agud makabulig ha paningkamot han katawhan Pilipino nga atuhan an mga pitad nga magtukod hin usa nga pasista nga diktadura ha tahub han "kontra-terorismo" ngan himuon an kundisyon agud utro nga matikangan an nautod nga erestorya pankamurayawan han GRP-NDFP.

Tungod kay mayda na la masobra 500 kaadlaw ha Malacañang, nagdadagmit yana hi Duterte nga pagulungon an iya mga larang agud magpabilin an dinastiya nga Duterte ha poder. Kaupod hini an butaray nga pagtukod hin usa nga pasista nga diktadura, pagduso han "charter change" ha ngaran han pederalismo ngan an pagsieguro nga "maeleher" an iya ambisyosa, simpatista ngan uhaw-ha-gahum nga anak nga hi Sara agud sumaliwan ha pagkapresidente.

Sanglit matikagrabe gud an kampanya han represyon han rehimen US-Duterte. Antes magtapos an 2020, siyam nga lider han minorya nga katawhan han Tumandok han Panay an waray kaluoy nga ginpatay han mga pasista nga pulis ha kaagahon nga pagreyd ha ira mga baryo hadton Disyembre 30. Diri hirayo nga panigamnan ini han "estilo nga Jakarta" nga madugo nga pagpuypoy nga maiha na karuyag himuon ni Duterte ha iya kampanya "kontra-komunista."

Atubangan han pasista nga tarhug kontra ha mga demokratiko nga katungod, kinahanglan pursigido nga gumios an Bagong Hukbong Bayan ngan maglansar hin mga taktikal nga opensiba, labina kontra ha mga abusado nga yunit han militar ngan pulis. Kinahanglan liwat buguson an mga armado nga partisano nga yunit han BHB agud ipakat ha gawas han mga sona nga gerilya agud maglansar hin mga taktikal nga opensiba kontra ha mga pasilidad militar, pankomunikasyon ngan pantransportasyon han kaaway ngan kontra ha mga yawe nga upisyal ngan tawuhan nga dabi o utok han mga pasista nga krimen kontra ha masa.

AB

 <p>Bolyum LII Ihap 1 Enero 7, 2021</p> <p>Igin-gagawas an <i>Ang Bayan</i> ha yinaknan nga Pilipino, Bisaya, Iloko, Hiligaynon, Waray ngan Ingles.</p> <p>Nakarawat an <i>Ang Bayan</i> han mga kontribusyon ha porma han mga artikulo ngan balita. Gin-aaghat liwat an mga mambarasa nga magpaabot han mga suson ngan rekomendasyon ha ikauuswag han aton mantalaan.</p> <p> instagram.com/prwcnewsroom</p> <p> @prwc_info</p> <p> cppinformationbureau@gmail.com</p>	<h2 style="text-decoration: underline;">Gin-uunod</h2> <p>Editorial: Namamangpangan nga hiluagan nga represyon ha tahub han "kontra-terorismo" 1</p> <p>#DiriMapaperdi: Pakusgon an Partido 3</p> <p>Kumprehensibo nga pagsulong ha Negros 3</p> <p>Mga katutubo nga kontra-dam, ginmasaker 4</p> <p>Madinaugon nga barikada ha Lupang Ramos 4</p> <p>Aktibista nga parag-uma, ginpatay ha Bohol 4</p> <p>Badyet para ha kurakot ngan pasismo 5</p> <p>Gutiyay nga pondo para ha bakuna 5</p> <p>Mga pusil, ginsurender han CAFGU ha BHB 5</p> <p>Treyning-militar han BHB-Eastern Samar 5</p> <p>Talwas nga atubangay nga klase 6</p> <p>13th month pay, waray ipanhatag ha kadam-an 7</p> <p>Talwas ha Covid-19 kundi diri ha kakurian 8</p> <p>Social media, aragianan han pag-ato 10</p>
<p>An <i>Ang Bayan</i> igin-gagawas duha kabeses kada bulan han Komite Sentral han Partido Komunista ng Pilipinas</p>	

Ha ika-52 katuig han PKP:

#DiMapaperdi: Hugot pa nga pakusgon an Partido!

Simple kundi marayhak nga katitirok an ginhimo han magkailain-lain nga mga prente gerilya ngan komunidad han masa agud igselebrar an ika-52 katuig nga anibersaryo han Partido Komunista ng Pilipinas (PKP). Atubangan han grabe nga mga operasyon ngan pagsulaysukay han militar, nagpursige an masa agud makatambong ngan makig-usa ha aktibidad ngan igselebrar an mga madinaugon nga nakab-ot han Partido ngan rebolusyunaryo nga kagiusan ngan sumahon an mga leksyon hini ha naglabay nga tuig.

Ha patikang nga sumat, nagka mayda hin mga katitirok ngan selebrasyon ha mga prente gerilya ha Ilocos-Cordillera Region, Southern Tagalog, Southern Mindanao Region (SMR) ngan North Eastern Mindanao Region. Ha SMR, igindungan ha selebrasyon an paghuman han Batakang Kurso han Partido ha usa nga kampo han Bagong Hukbong Bayan (BHB).

North Central Mindanao. Ginatubang ngan naungbawan han rebolusyunaryo nga pwersa an kamadarahug han kaaway ha rehiyon. Epektibo nga napreserbra han Partido an kusog hini ha erya ngan yana aada ini ha posisyon ini agud magkab-ot hin mga kadaugan ha masunod nga tuig. Hadton 2020, nakaglansar an BHB hin 92 nga aksyon militar ha rehiyon kontra ha Armed Forces of the Philippines (AFP) ngan mga paramilitar nga nagserserbe komo pwersa nga panseguridad han higante nga minahan ngan plantasyon. Diri mamenos ha 154 an kaswalti ha ranggo han reaksyunaryo nga militar diin 88 an namatay ha agway.

Daug liwat an magkailain-lain nga panmasa nga kampanya nga nailansar ha rehiyon sugad han pagkompronta ha mga agaron maytuna, pagsalawad hin reklamo ha mga ahensya han gubyerno ngan kampanya nga ukoy-operasyon ha mga kompaniya. Pinaagi hini, napa-hitaas an suhol han mga trabahador ha uma ngan naihatag an ira mga benepisyos. Napahitaas liwat an presyo han mga produkto han mga parag-uma. Maungod liwat nga gin-aatubang han masa an pasismo han AFP ha ira komunidad. Ginsaludaran han komite han Partido ha rehiyon an 18 nga mangaraway nga namatay tungod ha panmomba han

AFP ngan siyam nga namatay ha armado nga engkwentro.

Northeastern Mindanao. Grabe nga ayat ha pagpasulong han gerra han katawhan an naungbawan han rehiyon ha 2020. Atubangan han todo nga atake han rehimen, napangkatinan han BHB an inisyatiba nga militar. Nakakumpiska an mga Pula nga mangaraway hin mga armas nga akos armasan an usa pa nga platoon. Nailista liwat an 98 nga armado nga aksyon kontra ha nag-ooopereyt nga tropa han militar samtang katugbang hin pinaguti nga kumpanya an ihap han

ira kaswalti.

Panay. Signipikante nga pagtubo naman han masa nga kaapihan han rebolusyunaryo nga mga organisasyon an landaw ha pahayag han komite han rehiyon han Partido ha isla. Hira an nanguna ha paglansar han mga reporma ha agraryo sugad han pag-insister ha katungod nga hularon an abandonado nga mga parsela han tuna, pagpabilin han kaayusan ngan kamurayawan ngan pagpasulong han iba pa nga kagiusan para ha ira makaklase nga un-gara.

AB

Kumprehensibo nga pagsulong ha Negros

KUMPREHENSIBO NGA PAG-ABANTE ha natad han ideolohiya, pulitika ngan organisasyon an iginreport han komite han Partido ha Negros atubangan han panlasurbo han rehimen ni Duterte ngan pandemya nga Covid-19.

Ha natad han ideolohiya, nagkamayda hin pormal nga diskusyon an mga sanga han 25 katuig nga pagsusuma han rehiyon. Madinaugon liwat nga nailansar an 3 kabalitang nga pormal nga edukasyon. Ha Central Negros, nakahaman an 200 nga kaapi han Partido ha Batakang Kurso han Partido hadton 2020. Nakahaman liwat hin Abante nga Kurso an mga kadre han rehiyon. Bunga ini han ginlansar nga pinakasyahan nga kumperensya ha edukasyon ha rehiyon hadton syahan nga parte han 2020.

Ha organisasyon, nakaglansar hin mga asembleya ngan miting an mga organisasyon masa ngan nakag-eleher hin mga bag-o nga upisyal. Nakagtukod hin mga tsapter para ha parag-uma, kababayin-an ngan kabatan-unan. Dinako hin 10 – 15% an ihap han organisado nga masa ngan nadugngan hin 5 – 10% an gatos yukot nga base panmasa.

Ha pulitika, napagios an mga parag-uma ha paglansar hin rebolusyon agraryo ngan kontra-pyudal ngan kontra-pasista nga pag-ato. Hiluagan nga nagdistribwer an mga rebolusyunaryo nga pwersa ha rehiyon hin mga polyeto hiunong ha pandemya nga Covid-19 ngan naglansar hin mga klinika han katawhan. Pinakadako hini an 2,000 nga masa nga naserbisyuhan ha Central Negros. Ha bug-os nga 2020, 75 nga elemento han AFP an nailista nga kaswalti tikang ha 30 nga taktikal nga opensiba ngan pagsisirot han BHB ha isla.

Mga katutubo nga kontra-dam, ginmasaker

Siyam nga katutubo nga Tumandok nga aktibo nga nakontra ha pagtindog han dam ha ira aneutral nga katunaan an ginmasaker, ngan 17 nga iba pa an arbitrario nga gindakop han mga elemento han Criminal Investigation and Detection Group (CIDG) ngan 12th IB hadton Disyembre 30, 2020 ha magkasapit nga barangay ha bawnderi han Tapaz, Capiz ngan Calinog, Iloilo.

Ginkilala an mga ginpatay nga hira Roy Giganto, Mario Aguirre ngan Reynaldo Kapitunan han Barangay Lahug; Maurito Diaz, Sr. han Barangay Tacayan; Eliseo Gayas, Jr. han Barangay Aglinab; Artilito Katipunan han Barangay Acuña; Jomar Vidal han Barangay Daan Sur; ngan Dalson Catamin ngan Rolando Diaz han Barangay Nayawan, ngatanan ha bungto han Tapaz.

An mga biktima ginkilala nga mga lider katutubo ngan kaapi han Tumandok, organisasyon han 17 nga komunidad han Tumandok ha Panay. Sigon ha mga testigo, pwersahay nga ginsakob han mga pasista an balay han mga biktima han kaagahon, ginpagawas an mga kauropdan, ngan kahuman ginpanmusil an mga biktima. Pira ha mga biktima ginpatay samtang nakaturug. Gintortyur liwat antes patayon hi Gayas.

Inabot ha 300 an nag-opereyt nga mga pasista ha 10 nga barangay han Tapaz, ngan 200 naman ha unom nga barangay ha Calinog.

Kahuman han krimen, malisyoso nga ginpagawas ni Lt Col. Gervacio Balmaceda han CIDG Region 6 nga mga myembro han Bagong Hukbong Bayan (BHB) an mga biktima ngan ginpatay kahuman "umato." Dirudilain nga mga pusil ngan paburuthon an gintanom han mga operatiba ha balay han mga biktima.

Tungod ha ngirhat nga ginantos han mga komunidad, naduso nga mag-ebakwet an mayda 500 nga indibidwal tikang ha mga baryo. Kumadto hira ha magkalain-lain nga *evacuation center* ha Tapaz ngan Calinog.

Maiha na nga ginpapagawas han militar nga mayda sumpay an Tumandok ha Partido ngan BHB.

Tuyo hini nga pan-gigipit nga puypuyon an hugot nga pagkontra han mga katutubo ha gintukod nga Jalaur Megadam ha Calinog ngan plano nga Panay River Basin Integrated Development Project ha Tapaz ngan Jamindan. Palalayason hini nga mga proyekto an pira kayukot nga katutubo ngan ilulubog an ira mga tuna. Gin-aatuhan liwat han mga Tumandok an panlulupot han 3rd ID ha masobra 33,310 kaektarya nga aneutral nga katunaan nga ginagamit komo reserbasyon nga militar. AB

Madinaugon nga barikada ha Lupang Ramos

Napaatras han barikada han katawhan han mga parag-umangan tagsuporta ha Lupang Ramos, Dasmariñas City, Cavite an tarhug nga pagpapalayas ha mga residente han mga ahente han National Grid Corporation (NGCP.) Nagtikang an duha kaadlaw nga barikada hadton Disyembre 21.

Titindugan hin mga poste han kuryente an 372 kaektarya nga tuna han mga parag-uma. Tikang 2014 karuyag na nga sakbon han NGCP an Lupang Ramos nga maungod nga ginatuhan han KASAMA-LR.

Aktibista nga parag-uma, ginpatay ha Bohol

PATAY HA PANMUSIL han mga pwersa han estado an parag-uma nga hi Lorenzo Paña ha Barangay Dorol, Balilihan, Bohol hadton Disyembre 30, 2020. Hi Paña myembro ngan hadto anay upisyal han Hugpong sa Mag-uuma Dapit sa Kasapdan-Kilusang Magbubukid ng Pilipinas. Hadto pa gin-gigipit han estado an biktima tungod ha iya pagigin aktibista. Hadton 2018, ginrekisa hin waray mandamyento han mga pulis an iya balay ha Barangay Bantolinao, Antequera. Gindarahugan liwat han mga pulis an iya pamilya.

Tortyur. Gintortyur ngan ginkastigo han nag-ooperasyon nga mga sundalo han 62nd IB an sibilyan nga hira Michael Callao ngan Jimmy Bayog, ngaduha mga residente han Sityo Agogolo, Barangay Macagahay, Moises Padilla, Negros Occidental. Umagi la an duha ha Sityo Bongao, Barangay Trinidad, Guihilngan City, Negros Oriental hadton Disyembre 26, 2020 hin ulangon hira han mga sundalo.

Istraping. Tulo nga sibilyan an biktima han waray wantas nga panmusil han mga sundalo han 78th IB ha usa nga balay ha Barangay Quezon, General MacArthur, Eastern Samar hadton Nobyembre 12, 2020. Aada ha sakob han balay an magburugto nga hira Benan, 50, Boboy, 40, ngan Ryan Cadello, 22 mga sibilyan nga ginakusaran han militar nga mayda sumpay ha armado nga kagiusan.

Militarisasyon. Tikang Disyembre 25, 2020, umatake an mayda 90-120 nga sundalo han 11th IB ngan 705th Police Regional Mobile Force Battalion ha 14 nga sityo han mga barangay han Tayak, Napacao ngan Casalaan ha Siaton, Negros Oriental. Naglista hin napulo nga kaso hin mga pangabuso an mga pwersa han estado, kalakip an gin-atentar nga pagpatay, pan-ngawat, panhibang han mga propyedad, interogasyon ngan panarhug.

Badyet para ha kurakot ngan pasismo

PORMAL NA NGA ginpirmahan ni Rodrigo Duterte hadton Disyembre 28, 2020 an ₱4.5 trilyon nga nasyunal nga badyet para ha tuig 2021 nga gin-ngaranan han mga kritiko nga para ha kurakot ngan pasismo.

Haros ika-upat nga parte han badyet (₱1.1 trilyon) gin-alutaga para ha mga proyekto nga pan-imprastruktura samtang waray pa 4% (₱200 bilyon) an igin-alutaga agud solbaron an pandemya, ha pagpahitaas han kalidad han sistema nga pankalibsuban ngan pagpalit hin bakuna.

Todo-buhos an pondo para ha modernisasyon han Armed Forces of the Philippines (₱8 bilyon) ngan paniniktik (₱9.5 bilyon). Bisan nagkamayda hin pagpamati ha Senado ha pagbabasura han ₱19.1 komo badyet han National Task Force to End Local Communist Armed Conflict, nagpapabilin ini nga bug-os ha pinal nga ginpirmahan nga badyet.

Ha luyo nga gapil, gintanggal ni Duterte an mga probisyon para ha pag-aalutaga hin gudti nga pondo para ha pagpalit hin kadugangan nga mga kama para ha mga pampubliko nga ospital; paghatag ha mga magtuturo hin ispesyal nga alawans para ha transportasyon ngan pagpalit hin mga higamit ha pagtutdo; relokasyon han mga residente nga mapapalayas tungod ha titindugon nga mga proyekto ha imprastruktura; libre nga pagpakaon ha mga bata ngan iba pa nga mga batakan nga serbisyo.

Gintanggal liwat niya an probisyon nga nag-oobliga ha iya upisina nga magsumite hin sumat ha Kongreso kun tiunan-o gin-gastos an pondo ha paniktik hini kada kwarto han tuig.

Samtang, nag-alutaga hi Duterte hin ₱560 bilyon agud bayaran an iya mga inutang hini nga naglabay nga mga bulan. Umabot na ha ₱10.2 trilyon an utang han Pilipinas hadton Nobyembre 2020.

AB

Gutiaay nga pondo para ha bakuna

HA LUYO HAN permi ginyayakan ni Duterte nga bakuna la an makakabaton han pandemya, ₱2.5 bilyon la an aktwal nga igin-alutaga niya para ha pagpalit hini. An kadugangan nga ₱70 bilyon magtitikang ha utang ngan diri pa nakokolekta nga rebenyu. Hini nga semana, nabalita an plano ni Duterte nga utro na liwat nga mangutang hin ₱30 bilyon tikang ha Asian Development Bank ngan World Bank para igparalit han bakuna. Luyo ini nga 8% pa la an nagagamit han rehimen ha ₱5 bilyon nga inutang hini ha World Bank hadton Abril agud kuno atuhan an pandemya.

Tungod ha kawaray hin sentral nga plano ngan pondo, damo nga syudad an nagpahayag nga mapalit na la han kalugaringon nga bakuna para ha libre nga distribusyon ha mga residente. Imbes nga saluhon an dako nga kakulangan, igintapod na han rehimen ha mga kapitalista an pagpalit hin 600,000 dosis han bakuna han AztraZeneca (United Kingdom) ngan mag-aro hin 200,000 dosis para ha kalugaringon nga paggamit. Antes hini, 2 kamilyon kadosis liwat an iginpaamkon han rehimen ha pribado nga sektor.

Mga pusil, iginsurender han CAFGU ha BHB

PATAY AN USA nga upisyal han 46th IB kahuman hiya pusilon han usa nga elemento han CAFGU nga waray makaantos ha pagmamaltrato hadton Septyembre ha Barangay Bugho, Pinabacdao, Samar. Dumiri nga manguna ha pagpatrulya an nasering nga elemento tungod kay nahadlok nga mabuthan han bomba han BHB. Tungod hini ginkastigo hiya han ira kumander, nga amo an nagduso agud pusilon niya an upisyal. Iginisurender niya an gin-isyu nga riple nga R4 ngan pistola ha BHB ngan nag-aro hin bulig kontra ha AFP. Paglabay hin duha kasemana hul-os na nga ginbayaan han 46th IB an ginsakop nira nga baryo han Pelaon, Magdawat ngan Manaing ha nasering nga bungto.

Ha Negros Oriental, usa nga tinyente ngan usa pa nga sundalo han 11th IB an namatay, samtang duha pa nga sundalo an nasamaran han makaengkwentro hini an usa nga yunit han BHB ha bungto han Siaton hadton Disyembre 24, 2020. Duha nga Pula nga mangaraway han BHB an namartir.

Treyning-militar, iginlansar han BHB-Eastern Samar

NAKAHUMAN HAN BATAKAN nga Kurso Pulitiko-Militar (BKPM) an usa nga platoon han Bagong Hukbong Bayan (BHB)-Eastern Samar ha butnga han grabe nga operasyon militar hadton Oktubre 2020. Sakob hin 12 kaadlaw, nahimo han mga Pula nga mangaraway nga magtreyning ha erya nga okupado han Retooled Community Support Program (RCSP) ha militar.

Katuyuanan hini nga pagpahiaran nga isahon an panmilitar nga kapas han yunit komo kaparte han pangandam ha mas mapintas nga pangatake han mga armado nga pwersa han rehimen Duterte. Nagin kabakyang ha aktibidad an lokal nga organisasyon masa ha pagsiguro han seguridad ngan lohistika.

Ha usa nga simple nga seremonya kahuman han treyning, iginpahayag han mga estudyante nga humitaas an ira kumpanyansa nga makiggerra ngan ipasulong an armado nga pakig-away kontra ha pasismo han estado. Kahuman han treyning, dayon nga iginpakat an nasering nga yunit agud atubangon an mga pasista nga tropa nga naghihimo han operasyon RCSP ha lugar.

AB

Demanda han mga magtuturo ngan kag-anak:

Talwas nga pagbalik-eskoyla

Ginsukna han Alliance of Concerned Teachers (ACT) an dagmit nga pagbawi ni Duterte ha una nga plano nga pag-abre han "face-to-face" nga klase o aragtubang ha pira nga eskoylahan ha Enero. Sigon ha mga magtuturo, pagtalikod ini ha panginahanglan ha talwas, dekalidad ngan akos han katawhan nga edukasyon ha panahon han pandemya. Gintawag ini han mga magtuturo nga usa nga "pasibo nga baton" diin ginpapapili na liwat an katawhan giutan han kalibsubugan ngan kinabuhi ngan katungod ha mga serbisyo sugad han edukasyon. "Tama na ini nga kalakaran," sigon pa ha grupo.

Igin-esplikar han ACT nga kinahanglan nakatadong an mga pangingkamot han estado ha talwas nga pagbalik ha aragtubang nga klase. Ginkilala ini han mga magtuturo komo pinakamaupay pa gihapon nga pamaagi han pagtuturo ngan paghibaro. Mas nagigin kadagmitan ini atubangan han pakayas ngan pakuri nga *blended learning* nga iginpatuman han Department od Education (DepEd) ha nakalabay nga lima kabulan. Kapos an pangandam, sayup-sayop an mga modyul, ngan damo an waray makakadungan hini nga pamaagi.

Waray eksplikasyon ngan kampanya an DepEd kabahin han importancia, peligro ngan pangandam para ha talwas nga aragtubang nga klase. Tungod hini, damo ha mga kag-anak an kahuna nga dudrungan nga aabrehan an mga eskoylahan ha ngatanan nga parte han nasud, mayda man bayrus o waray. Nagpahayag hira hin kabarakang ngan sobra-sobra nga kulba tungod ha kahadlok ha bayrus ngan gin-aantum nga dako nga garastuson ingkaso magkasakit hira o an ira mga anak.

Usa hi Sandy ha naghunahuna nga aabrehan na an mga eskoylahan. "Katalwasan anay antes an edukasyon," sering niya. "Dida na kun mayda na bakuna" ngan "bangin ha sunod nga tuig," baton han iba. Sugadpaman, hirayo an posibilidad han bakuna, labina ha mga bata nga iginbutang han rehimen ha pinakahimubo nga prayoridad. Tubtub yana, nakapriso hira ha ira

mga balay hin waray plano kun tiunan-o hira makakabalik ha "normal" nga kinabuhi.

Kundi damo pa gihapon an nabuyon nga bumalik ha aragtubang nga klase luyo han manipis nga impormasyon. Usa hini hi Lena nga mayda upat nga anak ngan nakukurian ha sistema nga modyul. "Tubtub Grade 3 la an natapos ko sanglit diri ko hira kaya tutduan." Nababarakang hiya nga diri makatapos ha Grade 12 an iya suhag nga anak samtang nag-iiba ha waray titser nga nagtuturo ha iya. Waray pa nakapagtapos ha elementarya ha ira kamilya.

"Ha kamatuoran la, karaut ha pag-abat," sering naman ni Joy. "Kun san-o matatapos na an tuig, asya pala magkamayda hin plano. Lima kabulan nga nag-antos ha modyul nga poyde man ngay-an nga *face-to-face*?" Bag-o nga anakan hi Joy han magtikang an *blended learning* hadton Agosto. Usahan niya nga gin-ataman an iya yana lima kabulan nga puya ngan an iya mga anak nga Grade 2 ngan Grade 6.

"Kadamo han trabaho han mga nanay. Maluto, malaba, malimpyo, mahugas, mamimiling pa hin kwarta," sering ni Gina. "Pag-abot ha pagtuturo ha mga bata diri na ako

maka-concentrate tungod kay pagal na. Hoby pa liwat hira mag-aram kay aada man la ha balay."

An mga umabuyon ha *face-to-face classes* nagsering liwat nga matugot hira basta mayda sul-ot nga *face mask* ngan *face shield*, mayda *physical distancing*, limitado an oras ngan adlaw han pagsulod ngan diri piguot ha klasrum. Naiintindihan nira an mga peligro han *face-to-face* nga klase ngan andam hira nga sugbungon an responsabilidad nga igtutuin ha ira agud masiguro nga talwas ini. Andam hira nga magpailarum ha anuman nga programa nga hihimuon han DepEd kun mayda sadang nga konsultasyon para hini. "Haros waray hira nahibabaruhan ha modyul," sering ni Fanny. "Ako an naghihimo han *project* ngan nagbabaton ha mga eksam."

"An mga tambay ngani, gintutugutan nga mag-irigonom, kay ano nga an mga bata diri pa tugutan nga mag-aram hin tuhay?" Han Oktubre pa gin-abre an ngatanan nga iba pa nga establisimyento ngan mga lugar nga liawan.

Tikang han Nobyembre tubtub Disyembre, damo na nga mga syudad ngan bungto an nagdeklara hin Covid-free na nga mga barangay. Covid-free o waray na Covid an usa nga lugar kun waray ini nakarekord nga kaso sakob han minimum nga duha kasemana. Gawas han Metro Manila, mayda mga erya nga napakahimubo an tantos han impeksyon, kun mayda man, ngan madagmit nga mawara durot han bubligay han mga residente ngan lokal nga konseho.

13th month pay, waray ipanhatag ha kadam-an

Damo nga mga trabahador an naglaum nga makakakarawat han 13th month pay hadton Disyembre 2020 agud makabawi man la ha kada tagsa nira nga mga pakabuhi ha bag-o nga tuig. Damo gihapon an naglaum nga magagamit ini agud mabaydan an nagluun-luon nira nga utang durot han ura-ura nga hilaba nga panahon nga waray hira trabaho. Natapos na an bag-o nga tuig kundi damo pa gihapon ha ira an waray kumarawat ha mga nasering nga benepisy.

An 13th month pay usa nga benepisy nga obligado nga ihatag han mga employer ha ira mga trabahador hin diri malahos ha Disyembre 24 han kada tuig. Ngatanan nga mga trabahador, kalakip an mga kontraktwal, nga nagserbe han diri mamenos ha usa kabulan ha employer mayda katungod nga kumarawat hini nga benepisy. Ginkukwenta ini subay ha balor han sweldo kada bulan ngan ihap han bulan nga nagtrabaho hiya sakob hin usa katuig.

Ha naglabay, gin-gagamit han mga trabahador nga Pilipino ini nga benepisy para ha pasko, pambayad han iba pa nga garastuson ha panimalay, o diri ngani gintitirok agud magamit ha panahon han kagipitan. Yana nga pandemya, diin mas kinahanglan, asya naman iginhikaw ini nga benepisy ha kadam-an nga mga trabahador. Gintatantiya nga aada ha 2 kamilyon an mga trabahador nga waray kumarawat han 13th month pay para ha 2020.

Usa ha ira hi Kim, trabahador ha usa nga dako nga grocery ha Manila. "Lima katuig na ako nagtatrabaho komo merchandiser kundi ha ngaran la ako regular. Lima katuig na ako diri nakarawat hin 13th month pay ngan iba pa nga mga benepisy," sigon ha iya. Hini nga naglabay nga mga non-working holiday (adlaw nga waray trabaho kundi mayda sweldo), gin-obliga hi Kim han iya employer nga magtrabaho hin waray ispesyal nga kumpensasyon. Talapas ini ha reaksyunaryo nga balaud nga nagmamando nga kinahanglan baydan hin diri mamenos ha 200% han ira sweldo an mga nagtatrabaho ha holiday.

Waray liwat nakarawat nga 13th month pay an gwardya ha usa nga kompaniya ha Laguna ngan

bag-o nga nanay nga hi Lucy. "Ginhatag na han agency an 13th month pay han akon mga kausa, kundi waray ako nakarawat. Naka-maternity leave ako yana kay nanganak pala ako han urhi nga semana han Oktubre," estorya niya. Han magreklamo hiya ha maneydsment han security agency, ginsidngan hiya nga kinahanglan anay niya magpasa hin "temporary resignation letter" agud makuha an nasering nga benepisy. Dumiri hiya nga magpasa hini kahuman hiya sagdunan han iya kausa nga gagamiton la ini agud pwersahay hiya nga tanggalon ha trabaho.

Imbes nga 13th month pay, utang an nagtapo ha trabahador ha konstraksyon ha Pampanga nga hi Niko ngan han iya mga kausa hadin naglabay nga bulan. Igingsaysay niya kun tiunan-o gin-gamit han iya employer an cash advance (pauna nga suhol) ha ira agud ilubong hira ha utang ngan ihikaw an nasering nga benepisy. "Puros negatibo an mga sweldo namon kay gintubuan an amon cash advance. Waray labot an employer ha amon, waray man la bisan guti nga kunsiderasyon."

Sugad kan Niko, gin-iban liwat ha 13th month pay han drayber ha kompaniya nga hi Jack an P3,000 nga cash advance niya han magtikang an lockdown hadton Marso. Ginlalauman kunta niya an iya benepisy agud iparalit hin medisina para ha iya hipertension, kundi haros ₱400 na la an iya nakarawat.

"Sering han supervisor namon, dako daw an nakaltas tungod kay Septiyembre na ako ginpabalik ha trabaho."

Ginpapamatud-an la hini nga mga kaso nga waray tango an deklarasyon ni Labor Sec. Silvestre Bello nga kinahanglan na kumarawat an mga trabahador hin 13th month pay. Ha kamatuoran, waray pa gihapon hiya plano nga maghimo hin inspeksyon agud seguruhon an pagtuman han mga employer han nasering nga balaud. Waray liwat nakarawat nga bisan ano nga subsidyo an gipit nga mga empresa, labina an gudti ngan sakto la an kadako, agud seguruhon nga matatagan an kada tagsa nira nga empleyado han nasering nga benepisy.

Kaparte an iginhikaw nga 13th month pay ha rason han padayon nga paghimubo han sweldo han mga trabahador ha butnga han pandemya. Ha bug-os nga kalibutan, gintantiya han International Labor Organization nga bumagsak hin 11% an sweldo han mga trabahador o katugbang han \$3.5 trilyon (₱168 trilyon) ha una nga tulo nga kwarto han 2020.

AB

Talwas ha Covid-19 kundi diri ha kakurian

Natapos an tuig 2020 nga mayda 474,000 nga kaso han natapnan han bayrus nga Covid-19 ha Pilipinas. Han Enero 4, ginsesering nga 448,258 na hini "nakarekober" ha sakit samtang 9,257 naman an namatay. Kadam-an han mga natapnan ngan nakarekober aada ha pangidaron nga 49 tipaubos. Pinakadamo an namatay ha mga pasyente nga edad 60 tipaigbaw.

Ha bug-os nga panahon han pandemya, yukut-yukot ha mga natapnan an gindeklara han Department of Health (DOH) nga "nakarekober" o nahuwasan na ha sakit kada semana. Ilarum han protokol nga "Oplan Recovery," ngatanan nga mga *asymptomatic* (waray gin-aabat nga sintomas) ngan kaso nga waray maggrabe awtomatiko na nga gindeklara nga "nakarekober" kahuman han 14-kaadlaw nga pagkwarantina. An pagkwarantina poyde himuon ha mga pasilidad nga ginpapadalagan han mga lokal nga gubyerno o ha kalugaringon nga balay han pasyente. Dugang ha ira an mga nahuwasan ha sakob han mga ospital.

Diri na utro gintetesting an mga "nakarekober" samtang aada ha kwarantina. Sigon ha DOH, tungod ini kay damo ha ira an magpopositibo la gihapon

durot han bayrus nga aada pa ha lawas nira. Sugadpaman, diri na kuno nakakatapon ini nga bayrus. Sigon ha mga siyentista, pinakanakakatapon an bayrus ha syahan nga 10 kaadlaw han impeksyon. Masobra 90% han mga natapnan nga mayda pangidaron nga 59-tipaubos an nahuhuwasan ha sakit.

Mahuwasan man ha sakit, diri natatapos an ira pag-aantos. Diri pipira an nalubong ha utang tungod kay sobra kamahal han pagpaospital. Damo an dirudiretso nga naka-kaeksperyensya hin sakit ngan kakurian nga makabalik ha daan nira nga kinabuhì. Kun waray hira nakarawat nga ayuda, subsidyo o bisan ano nga suporta tikang ha estado han nagkasakit hira, dugang hira nga waray nakarawat nga ayuda kahuman nira nga makatalwas.

Ha Metro Manila, inabot ha ₱30,000 tubtub ₱40,000 kada adlaw an sukot ha mga pribado nga ospital, waray pa an bayad ha doktor.

Mayda mga pasyente nga kalmando la an sintomas nga nagbayad hin ₱575,000 para ha 14-kaadlaw nga pagkaospital. An dagko nga ospital nagsusukot hin tubtub ₱700,000 ha usa kasemana nga pagpatambal, bisan pa waray umabot ha paggamit han *oxygen* o *ventilator* an pasyente.

Diri dayon nawawara an gin-aabat nga suol han mga nakatalwas ha Covid-19. Diri pipira an nagsumat han pana-panahon pa nga hiranat, ubo, pagkawara han panrasa ngan pan-amyon, ngan kakurian ha pagginhawa bisan kun pira kasemana na hira nga gindeklara nga talwas na. Diri pa matantiya kun pira ha mga nakatalwas an apektado hini nga kahimtang, nga gintatawag nga "long" o hilaba nga Covid.

"Danay nagmamata pa gihapon ako nga diri makaginhawa," sigon kan Manny, tulo kabulan kahuman hiya gumawas ha kwarantina. Duha kabeses hiya nagpositibo ngan nagkwarantina sakob hin duha kabulan antes nakakuha hin negatibo nga resulta ha *test*. Agud mahuwasan, pumalit hi Manny hin mga bitamina ngan iba pa nga pagpakusog han resistensya, gamit an iya nasasalin nga tirok.

Diri liwat dayon nga nakakabalik ha pagtrabaho an mga nakatalwas. "Septyembre ako syahan nga nagpositibo ngan nagkwarantina," sigon kan Pinang, usa nga trabahador. Disyembre na kundi waray pa gihapon hiya makabalik ha trabaho. Sugad han damo nga kompaniya, rekisito ha iya gintatrabahuan nga magnegatibo anay an mga natapnan antes utro nga makabalik ha trabaho. "Lima kabeses na ako nga pauto-utro nga nagpatest kundi positibo pa gihapon ako," sigon kan Pinang. Ha katapusan, nagpailarum hiya ha usa nga ispesyal nga *test* agud mahibaruan kun nakakatapon pa ba an bayrus nga aada ha iya lawas. "Pagtikang pa la han pagtrabaho, lubong dayon ha utang," sering niya. An kada *test* nagbabalor hin ₱1,500 tubtub ₱8,000, depende ha lugar ngan ospital. Tubtub ₱3,409 la an ginbabaton han PhilHealth ngan makukuha la kun an mga test ginhimo ha nag-uusa nga laboratoryo o ospital.

"Nahunahunaan ko na nga magresayn na la ha trabaho," sering ni Pinang, "kundi kamakuri yana makabiling hin masusudlan hin trabaho." Nababaraka liwat hiya nga diri makuha an iya mga benepisyo ha panahon nga kinahanglan niya ini. Ura-ura nga mahinay ngan damo nga pasikut-sikot an proseso ha pag-aplay ngan pagkuha han benepisyo ha Social Security System. "Han Oktubre pa nagresayn an mga katrabaho ko kundi Disyembre na, waray pa gihapon nira makarawat an ira *sickness benefit*," dugang pa niya.

18

kaandana nga bumagsak an Pilipinas ha listahan

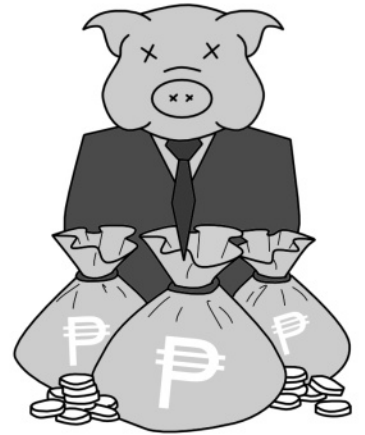
han mga kurap nga nasud ilarum han rehimen Duterte.

Surok: Transparency International

Tikang ha ika-95 hadton 2015, aada ini ha ika-133

nga pwesto yana luyo han pagpakamalimpyo ni Duterte ha iya buwa nga kampanya kontra-kurapsyon.

₱700 B

an nawawara ha guberno kada tuig

durot han kurapsyon ngan pan-ngawat han pondo.

Surok: Office of the Ombudsman

₱350-₱2,450

an ig-iiban han Philhealth ha mga nasweldo hin

₱10,001-₱69,999

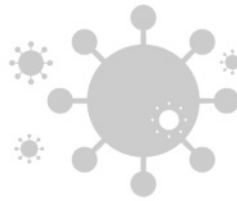
kada bulan tikang Enero 1.

₱390

bag-o nga minimum nga binulan nga kaltas han SSS tikang Enero tikang ha hadto anay ₱320.

B.1.1.7

bag-o nga baryant han SARS-CoV-2, an bayrus nga nagdudurot han sakit nga Covid-19. Syahan ini nga "nadiskubre" ha United Kingdom hadton Disyembre 20, 2020. Bisan kun waray pa makusog nga ebidensya nga nagpapamatuod nga "mas nakakatapon" ini, damo na nga mga nasud an nagserra han ira mga bawnderi ha pag-ataran nga pugngan an pagsamwak hini.

Baryant:
pagkakamayda hin mga mutasyon han bayrus kundi diri sadang agud mabag-o an bataan nga kinaiya hini.

10.3 milyon

dosis han magkalain-lain nga bakuna an nadistribwer na ha 29 nga nasud tikang Enero 1. Aada ha 8.25 bilyon dosis na an napalit o iginpareserba.

Philippines Trends

1 #NoToVIPvaccination

3,032 Tweets

Pagsukna han katawhan ha ispesyal nga pagpabakuna han Presidential Security Group ngan myembro han gabinete ni Rodrigo Duterte ha ira mga kalugaringon. Nahiuna pa hira ha mga trabahador nga pankalibsugan.

Marco L. Valbuena

@marco_cpp

Jan 3

₱2.77 kada adlaw. Ini an dugang nga allowance nga ginhatag ni Duterte para ha mga magturutdo ha 2021 badyet. Ginpapakurian na, gin-iinsulto pa.

6

290

1.2 K

Aragianan han pagkaurusa ngan pag-ato

Durot han Covid-19 ngan militarista nga *lockdown*, limitado an nagin piskal nga katitirok ngan paggios han mga demokratiko nga organisasyon hadton 2020. (*Basahon an artikulo ha Ang Bayan Disyembre 21, 2020.*) Ha sugad hini nga kamutangan, gintalinguha han mga organisasyon masa han mga sektor ha kasyudaran nga gamiton an mga plataporma nga *online* agud makapukaw, mag-organisa, magtirok ngan mag-aram.

Ha inisyal nga nakalap nga datos han *Ang Bayan*, mayda masobra 300 nga *online* nga mga aktibidad, kadam-an han mga lokal nga tsapter, an nailansar ha nakalabay nga tuig. Aada ini ha mga porma han protesta, kultural nga pasundayag, *social media rally* (durungan nga pagpost han mga araba gamit an komun nga mga *hashtag*), *webinar* ngan pampulitika nga pag-aaram, oryentasyon ngan pagbugbug-os han mga tsapter ngan mga miting an nailansar ha bug-os nga tuig. Pina-kaaktibo ha aktibismo nga *online* an sektor han kabatan-unan.

Panalagsa naman mga porum ngan protesta an gin-oorganisa han mga nasyunal nga sentro han mga demokratiko nga organisasyon (mayda mga sinemana samtang an iba kada mayda tiarabot nga paggios).

Pinakadamo an nakiusa ha protesta hadton Mayo 1, 2020 ha Pan-kalibutan nga Adlaw han Trabahador ha pamumuno han Kilusang Mayo Uno. Nakit-an ini hin masobra 77,000 kabeses ha Facebook. Kadungangan hini an ginhimo nga pagpost han mga ritrato ngan panawagan para ha kalibsugan, pakabuhi ngan katungod.

Pinakalandaw ha bug-os nga tuig an mga porum ngan hagligot nga pag-aaram hiu-nong ha pagsabalaud han Anti-Terror Law. Damo nga mga porum ngan pag-aram an nahilansar han mga lokal nga tsapter han organisasyon mga kabatan-unan ha Metro Manila, Southern Tagalog, Cordillera ngan pira

nga mga prubinsya ha Visayas ngan Mindanao.

Pira kayukot nga pirma liwat an nakalap han kampanya kontra ha ATL ngan pagsuporta ha ABS-CBN kahuman ini ipaserra. Nag-trending hin pira kabeses an #JunkTerrorLaw (Ibasura an Terror Law) agud ipahayag an pagkontra ha balaud kadungan han panawagan nga #OustDuterteNow (Patalsikon hi Duterte, yana na).

Lumandaw liwat an pag-ato ha *red-tagging*, araba han mga trabahador nga pankalibsugan ngan mga empleyado han gobyerno agud ihatag an *hazard pay* ngan libre nga *mass testing*, pagkadismaya han kabatan-unan ha *online learning* gamit an #NoStudentLeftBehind ngan pakikiusa ha kampanya nga #BalikPasada para ha mga drayber han dyip.

Naipakita an potensyal ngan kapasas han pangalap hin bulig ha *social media* para ha susrunod nga mga bagyo nga lumasurbo ha nasud. Dagmit nga nagsarang an panawagan para ha donasyon ngan ayuda, sugad liwat an pagpabaton ha ka-

waray-baton han rehimen Duterte pinaagi han pag-trending han #NasaanAngPangulo.

Pira nga mga organisasyon nga nakabase ha komunidad ngan pabrika an aktibo nga nagpahayag hin araba ha *social media* ha panahon han *lockdown*. Landaw ha ira mga panawagan an mahinay nga panhatag han Social Amelioration Program han rehimen ngan kakulang han ayuda nga pagkaon.

Ginlansar liwat han mga grupo han mga trabahador, kablas ngan magkabarangay an mga *online* nga konsultahay han katawhan agud tirukon an mga araba han katawhan. Labot pa hini an bublag nga mga *post* han mga kablas, magturutdo, kabataan ngan mga propesyunal.

Kadungan han pag-arangkada han protesta nga online, nagkusog gihapon an panmuyyoy han estado. Damo an gin-gipit ngan gin-aresto tungod kay nagpost hira han ira araba ngan kritisismo *online*. AB

Dako nga potensyal han social media

Aada ha **81 kamilyon** nga Pilipino an nagamit han *internet*, sigon ha usa nga pag-aram hadton Oktubre 2020. An mga Pilipino an pinakababad ha internet ha bug-os nga kalibutan, diin haros **10 kaoras kada adlaw** an gin-gagahin nira hini. **Upat kaoras kada adlaw** an gin-gagamit ha *social media*. Mayorya ha mga nagamit aada ha edad nga 20 tubtub 34 anyos.

Naabot han **Facebook** an haros ngatanan nga **81 kamilyon nga aada ha internet nga Pilipino**. Aada ha 40 kamilyon naman an naabot han YouTube, 14 kamilyon han Instagram, 10 kamilyon han Snapchat, ngan 7.8 kamilyon han Twitter.